

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента

кафедри економічної теорії та підприємництва на морському транспорті

Національного університету «Одеська морська академія»

Міністерства освіти і науки України

Мезіної Лілії Василівни

на дисертаційну роботу Станєвої Яни Миколаївни

на тему:

«Управління сталим розвитком портової системи України»,

що подана на здобуття наукового ступеня доктору філософії зі спеціальності 073 – Менеджмент (галузь знань 07 – Управління та адміністрування).

Дисертацію виконано в Національному університеті

«Одеська морська академія» Міністерства освіти і науки України

1. Актуальність теми

Портова система це найважливіша складова економіки України, яка забезпечує задоволення потреб суспільства в перевезеннях. Враховуючи новітні тенденції та складні умови позиціонування національних підприємств морського транспорту важливо розглянути та дослідити інноваційні підходи до управління портової системи України. Сталий розвиток складних соціально - економічних систем таких як порти визначає рішення задач забезпечення конкурентної стійкості, що передбачає оптимізацію витрат та забезпечення економічних результатів. Економічні результати функціональної та інвестиційної діяльності підприємств морського транспорту створюються дискретно та під впливом внутрішніх та зовнішніх умов позиціонування. Досягнення умов єдності макроекономічних та підприємницьких цілей сталого розвитку портової системи та раціонального використання виробничих ресурсів базується на механізмі

управління результатами та витратами функціонування морегосподарського комплексу за критеріями адекватності глобальним обмеженням. Зважаючи на стратегічну роль морських портів для економіки держави та забезпечення продовольчої безпеки в світі важливо дослідити інноваційні підходи та технологічні рішення щодо ефективного управління портовою системою.

Вищезазначене окреслює низку завдань теоретичного та практичного характеру, що й обґрунтовує актуальність, своєчасність і наукову цінність дисертаційної роботи Станєвої Яни Миколаївни. Дисертаційна робота має виважену структуру та спирається на репрезентативний масив інформації. Завдяки логічності та послідовності аргументації автору вдалося досягти всебічного висвітлення об'єкта дослідження.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертація характеризується високим рівнем наукової обґрунтованості, що досягається завдяки професійному підходу авторки до розв'язання поставлених завдань. Фундаментальність висновків забезпечена:

- логічною послідовністю вирішення наукових завдань, що забезпечило реалізацію мети роботи в межах чіткої структурної схеми;
- використанням репрезентативного масиву інформації та ґрунтовної джерельної бази, що налічує 220 найменувань;
- чіткою відповідністю змісту роботи паспорту спеціальності 073 "Менеджмент";
- широким впровадженням результатів дослідження у діяльність підприємств морського транспорту, а також їх представленням на численних національних і міжнародно науково-практичних конференціях.

3. Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій

Аналіз структури дослідження та наукового доробку авторки дає

підстави визнати мету та завдання дисертації повністю досягнутими. Представлені наукові положення є продуктом особистої праці Яни Миколаївни та демонструють оновлений погляд на проблематику, що підкреслює їхню наукову новизну. Зокрема, автором

удосконалено:

- методичні засади забезпечення сталого розвитку портової системи шляхом адаптації міжнародних практик співпраці та соціальної відповідальності портів (потрійна спіраль, екологічний моніторинг, цифрові стимули), що, на відміну від відомих підходів, поєднують стратегічні орієнтири з практичними механізмами модернізації та євроінтеграції морської галузі, та формування полівекторного сценарно-динамічного прогнозу макропоказників сталого розвитку портів до 2030 року, що синхронізує результати восьми-етапного алгоритму управління з фінансовою, інституційною та інноваційною динамікою портової системи, забезпечуючи обґрунтований вибір оптимальних траєкторій розвитку за різних рівнів ризиків і зовнішніх викликів;

- системний (інтегрований) підхід до управління сталим розвитком портової системи України шляхом формування двоконтурної архітектури управління, у якій стабілізаційний контур (інституційні, фінансові, інвестиційні, екологічні механізми) поєднується з інноваційно-стратегічним контуром (цифрові, кадрові, моніторингові та інтеграційні механізми), що, на відміну від традиційних підходів, які розглядають ці механізми фрагментарно як автономні складові, забезпечує синхронізовану взаємодію, створюючи ефект управлінської синергії й підвищуючи операційну ефективність і стратегічну гнучкість портів в умовах євроінтеграції за вимогами Європейської зеленої угоди.

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат теорії управління сталим розвитком портової системи, зокрема, введено та обґрунтовано поняття «системно-

універсального складу механізмів управління» як інтегрованої структури організаційно-економічних, інституційних, інноваційно-цифрових та екологічних регуляторів, систематизованих за принципом структурно-функціональної універсальності, що забезпечують цілісність, взаємну узгодженість і взаємодоповнюваність елементів системи портового управління, адаптацію її підсистем на різних рівнях і фазах розвитку портів із урахуванням обсягу вантажопотоків і рівнів технологічної спеціалізації;

у перше:

- розроблено та науково обґрунтовано системно-універсальний підхід до управління сталим розвитком портової системи України, який інтегрує механізми, моделі й інструменти управління і забезпечує їх узгоджене функціонування в умовах ресурсних обмежень та воєнно-індукованих загроз транспортно-логістичній стійкості.

4. Практична значимість отриманих наукових результатів

Наукова обґрунтованість авторських розробок логічно доповнюється доведеною ефективністю їхнього застосування, що підтверджує практичну цінність дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації знайшли відображення в навчальному процесі Національного університету Одеська морська академія (акт від 05.12. 2025 р.) при викладанні навчальних дисциплін «Менеджмент і адміністрування підприємств морського транспорту», «Управління сегментами морської галузі». Сформульовані в роботі науково-практичні рекомендації також підтверджується впровадженням, зокрема: у Одеській філії ДП Адміністрації морських портів України (довідка від 19.12.2025 р.), Державне Підприємство «Морський торговельний порт «Чорноморськ» України (довідка від 23.12.2025 р.), філії АТ «Державна продовольча-зернова корпорація України» (довідка від 12.01.2026 р.).

5. Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків та рекомендацій

За темою дисертації опубліковано 15 наукових праць, з яких 6 – у наукових фахових виданнях України (що входять до переліку наукових фахових видань України, які рекомендовані МОН України та віднесені до категорії «Б»); 6 – у збірках за матеріалами міжнародних конференцій, 1 – стаття у виданнях іноземних держав; 2 – колективні монографії.

Здобувачем виконано окремі розділи у науково-дослідних роботах Національного університету Одеська морська академія: «Інноваційні технології в системі управління об'єктами водного транспорту України за критеріями світового фрахтового ринку» (2022 – 2026 рр., № державної реєстрації 0123U101537), де сформовано механізм управління процесами забезпечення сталого розвитку портової системи; «Інноваційні напрямки забезпечення системної безпеки морської транспортної індустрії України» (2022-2025 рр., № державної реєстрації 0122U201979), де обґрунтовано теоретичні засади функціонування та розвитку портової системи як складної адаптивної мережі морської транспортної індустрії України.

6. Структура та обсяг дисертації. Відповідність дисертації та її змісту встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається із розширеної анотації (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи складає 269 сторінок, з них 207 сторінки основного тексту, 35 рисунків, 35 таблиць, бібліографія з 220 найменувань на 25 сторінках.

Структура дисертації повністю корелює з її тематичною спрямованістю та базується на критичному аналізі новітніх наукових розробках у сфері морського бізнесу. Логічна послідовність викладу матеріалу в поєднанні з багатим візуальним інструментарієм (графіки, схеми, діаграми) робить

результати дослідження наочними, переконливими та доступними для сприйняття широким колом фахівців.

Дисертаційна робота Станєвої Яни Миколаївни є завершеним науковим дослідженням, оформлена згідно з існуючими вимогами МОН України.

7. Зауваження

1. У межах формування концептуальних засад управління портовою системою України, автором застосовано авторський підхід до декомпозиції об'єкта дослідження, де особливий акцент зроблено на морських спорудах (стор. 28) та інфраструктурному комплексі (стор. 44, стор. 71). Водночас варто зауважити, що системний підхід і чинне законодавство враховують ще й територіально-акваторіальну складову порту. Тому подальше впровадження запропонованих рішень можна розширити шляхом інтеграції цього аспекту як єдиної екосистеми портового простору..

2. Позитивно оцінюючи деталізацію оперативного напрямку діяльності порту (стор. 47, рис. 1.5), висловимо побажання щодо уточнення семантичного наповнення окремих пунктів. На нашу думку, використання терміну "причал" у переліку основної діяльності порту є певним спрощенням, адже причал є елементом інфраструктури, тоді як оперативний фокус логічно спрямований на технологічні операції, що на ньому відбуваються. Це уточнення допоможе уникнути змішування категорій "ресурс" та "процес".

3. У межах дослідження сталого розвитку, термін "якість інфраструктури" (стор.48) варто було б уточнити як "технологічну та екологічну відповідність інфраструктури сучасним стандартам (ESG, Green Deal)". Це підкреслило б авторську ідею про те, що конкурентоспроможність порту сьогодні залежить не лише від наявності причалів, а від їхньої енергоефективності та низького екологічного навантаження».

4. Позитивно оцінюючи запропоновану автором класифікацію

основних напрямків сталого розвитку стор. 55. (Таблиця 1.2), вважаємо, що для більш глибокого розкриття специфіки управління портовою системою перелік вимірів стійкості доцільно було б доповнити фінансовим та конкурентним аспектами. В умовах воєнно-індукованих загроз, фінансова стійкість порту є критичною умовою його життєздатності. Таке розширення класифікації дозволило б ще чіткіше верифікувати авторську "двоконтурну архітектоніку" через конкретні показники результативності.

5. Відзначаючи логічну обґрунтованість розробленої авторкою двоконтурної архітектури управління портовою системою стор. 164 (рис. 3.1), вважаємо за необхідне зацентувати увагу на змістовному наповненні першого контуру. Зокрема, доцільним вбачається його доповнення аспектом функціональної стійкості. На наш погляд, саме функціональна стійкість забезпечує здатність портової системи підтримувати безперебійність технологічних процесів (швартування, вантажно-розвантажувальні роботи) у межах акваторії та території порту навіть за умов воєнно-індукованих загроз.

6. Визнаючи високу якість опрацювання екологічного складника дослідження (розділ 2), водночас вбачаємо необхідність у посиленні аналізу макроекономічних чинників, які визначають обсяги перевалки та фінансову стійкість портів. Надмірна деталізація екологічних ризиків, хоч і відповідає вимогам "Зеленого курсу" (European Green Deal), подекуди виглядає дещо перевантаженою порівняно з аналізом фундаментальних економічних драйверів морської торгівлі. Посилення економічного контексту дозволило б зробити сценарні прогнози розвитку до 2030 року (рис. 3.1) більш варіативними та обґрунтованими.

Зазначені зауваження не знижують загального позитивного враження від якісного виконання роботи та не змінюють високої оцінки результатів дисертаційної роботи, яка виконана автором самостійно на належному рівні.

Висновки

Дисертація Станєвої Яни Миколаївни, здобувача третього рівня вищої освіти, ступень доктор філософії, на тему «Управління сталим розвитком портової системи України» є завершеною науковою працею, має наукову новизну, характеризується теоретичним та практичним значенням отриманих результатів; у дисертації розв'язане конкретне наукове - прикладне завдання - створення прикладного інструментарію задля забезпечення ефективного управління сталим розвитком портової системи України, що має важливе значення для галузі знань 073 «Менеджмент» з урахуванням специфіки морської галузі.

Вважаю, що Станєва Яна Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент

к.е.н, доцент, доцент кафедри економічної
теорії та підприємництва на морському транспорті
Національного університету
«Одеська морська академія»

Лілія МЕЗІНА

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 11:04:13 21.04.2026

Назва файлу з підписом: Мезіна_відгук_Станєва.docx.asice

Розмір файлу з підписом: 30.7 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Мезіна_відгук_Станєва.docx

Розмір файлу без підпису: 26.7 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Мезіна Лілія Василівна

П.І.Б.: Мезіна Лілія Василівна

Країна: Україна

РНОКПП: 2856207020

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:03:54 21.04.2026

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 514B5C86A1E5DA110400000000A09F01181F8605

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00